

บทบาทของมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย: การยกระดับความโปร่งใสและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 28 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 21 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 19 สิงหาคม 2568

ธีรวัฒน์ ธวัชรัตน์โกสิน*

ฝ่ายวิจัยธุรกิจ บริษัท โกสิน ที่ปรึกษา จำกัด

บทคัดย่อ

มาตรฐานการตรวจสอบบัญชีมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินและสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ โดยประเทศไทยได้นำมาตรฐานสากลมาประยุกต์ใช้ร่วมกับข้อกำหนดเฉพาะในประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางธุรกิจและกฎหมายท้องถิ่น 4 บริษัทบัญชีที่ใหญ่ที่สุดในโลกด้านการสอบบัญชี (BIG4) ประกอบด้วย Deloitte, PwC, EY และ KPMG มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนมาตรฐานเหล่านี้ พร้อมส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการตรวจสอบความท้าทายในอนาคต เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกฎระเบียบใหม่ ๆ จากโอกาสในการพัฒนาประเทศไทย ผ่านการลงทุนในเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะผู้ตรวจสอบ และการส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพ การมีมาตรฐานที่คุณภาพสูงจะช่วยลดความเสี่ยงในการทุจริตและเพิ่มความมั่นใจให้แก่ลงทุน ข้อเสนอแนะในการพัฒนา คือ การอบรมต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพงานตรวจสอบให้เทียบเท่าสากลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: มาตรฐานการตรวจสอบบัญชี ความโปร่งใสทางการเงิน ความเชื่อมั่นในตลาดทุน

วิธีการอ้างอิง:

ธีรวัฒน์ ธวัชรัตน์โกสิน. (2569). บทบาทของมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย: การยกระดับความโปร่งใสและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 8(1), 72-81.

* ผู้ประสานงานหลัก: aj_aui@hotmail.com

The Role of Auditing Standards in Thailand: Enhancing Transparency and Building Confidence in the Capital Market.

Received: April 28, 2025

Revised: May 21, 2025

Accepted: August 19, 2025

Theerawat Thawanratphokin*

Business Research Department, Phokin Advisory Co., Ltd.

Abstract

Auditing standards play a crucial role in enhancing the transparency of financial information and building trust in capital markets, both domestically and internationally. Thailand has adopted international auditing standards and integrated them with local requirements to align with the business and legal context of the country. The "Big Four" firms Deloitte, PwC, EY, and KPMG have played a key role in advancing these standards. They also promote the use of technologies such as Artificial Intelligence (AI) and Data Analytics to improve the accuracy and efficiency of auditing processes. The main challenges in the future include rapid technological changes, increasing stakeholder expectations, and new regulatory frameworks. As there are still significant opportunities for audit development through investments in technology in Thailand, upskilling of audit professionals to have high-quality auditing standards and reinforcement of ethical standards within the profession can help reduce the risk of fraud and strengthen investor confidence. Future recommendations for auditing development emphasize ongoing professional training, the adoption of advanced technologies, and international collaboration. These strategies aim to elevate Thailand's audit practices to align with global standards and foster sustainable trust in the capital market.

Keywords: Auditing Standards, Financial Transparency, Capital Market Confidence

Cite this article as:

Thawanratphokin, T. (2026). The Role of Auditing Standards in Thailand: Enhancing Transparency and Building Confidence in the Capital Market. *Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University*, 8(1), 72-81.

* Corresponding Author: aj_aui@hotmail.com

บทนำ

ในยุคที่ตลาดทุนมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มาตรฐานการตรวจสอบบัญชี (Auditing Standards) ได้กลายมาเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ “มาตรฐานการตรวจสอบบัญชี” (Auditing Standards) กำหนดไว้ นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้มีความเป็นระบบ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีสากล โดนประเทศไทยได้นำมาปรับใช้ ผ่านการรับรองของสภาวิชาชีพบัญชี ที่ชัดเจนสำหรับผู้สอบบัญชี โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าข้อมูลทางการเงินที่เผยแพร่มีความถูกต้องและเป็นธรรม (IFAC, 2023) ทั้งนี้ ประเทศไทยมีการนำมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standards on Auditing - ISA) มาใช้ร่วมกับข้อกำหนดในประเทศ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงของประเทศ บริษัทบัญชีที่ใหญ่ที่สุดในโลกด้านการสอบบัญชี (BIG4) ประกอบด้วย Deloitte, PwC, EY และ KPMG ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทตรวจสอบบัญชีระดับโลก มีบทบาทสำคัญในการนำมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีไปปฏิบัติจริง โดยบริษัทเหล่านี้ไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ISA และข้อกำหนดการตรวจสอบบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย (FAP) แต่ยังมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบ (PwC, 2022) การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็วในการตรวจสอบข้อมูลที่มีความซับซ้อน

อย่างไรก็ดีความโปร่งใสของตลาดทุนไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามมาตรฐานเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ BIG4 จึงมีบทบาทสำคัญในการฝึกอบรมผู้สอบบัญชีให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติตามมาตรฐาน รวมถึงการนำเสนอรายงานทางการเงินที่ชัดเจน และโปร่งใส (Deloitte, 2023) การพัฒนานี้ไม่เพียงแต่สร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน แต่ยังช่วยยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในประเทศไทยในระยะยาว ในการยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) การปรับใช้มาตรฐาน ISA (International Standards on Auditing) เป็นมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยได้รับการพัฒนาขึ้นโดยอิงจากมาตรฐานสากล ISA ของ International Federation of Accountants (IFAC) ซึ่งครอบคลุมกระบวนการสำคัญ ในการวางแผนการตรวจสอบ (Audit Planning) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และการจัดทำรายงานผู้สอบบัญชี (Auditor's Report) การปรับใช้มาตรฐานสากลนี้ช่วยให้การตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยสามารถเปรียบเทียบได้ในระดับนานาชาติ และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ (IFAC, 2023) 2) มาตรฐานการบัญชีและการรายงานทางการเงิน ที่นอกเหนือจาก ISA ผู้สอบบัญชีในประเทศไทยยังต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี (TAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (TFRS) ซึ่งครอบคลุมประเด็นสำคัญ TFRS 9 (เครื่องมือทางการเงิน) และ TFRS 16 (สัญญาเช่า) ที่มีผลกระทบต่อการรายงานทางการเงินในหลากหลายอุตสาหกรรม ผู้สอบบัญชีจึงต้องมีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลที่ซับซ้อนเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด (FAP, 2023) และ 3) ข้อกำหนดเฉพาะในประเทศไทย โดยสภาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยได้กำหนดแนวทางเพิ่มเติมเพื่อให้การตรวจสอบบัญชีมีคุณภาพสูงขึ้น เช่น แนวปฏิบัติด้านการประเมินความเสี่ยงในการฟอกเงิน และข้อกำหนดด้านจริยธรรมสำหรับผู้สอบบัญชี ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนและสถาบันการเงินในประเทศ (PwC, 2022)

บทบาทของ BIG4 ในการปฏิบัติตามมาตรฐาน จึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน BIG4 มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบข้อมูลทางการเงินที่ซับซ้อนของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตรวจสอบที่เป็นอิสระและน่าเชื่อถือของ BIG4 ช่วยให้ตลาดทุนไทยสามารถแข่งขันในเวทีนานาชาติได้ (EY, 2023) รวมทั้งการพัฒนาทักษะและเทคโนโลยี BIG4 ลงทุนในการพัฒนาทักษะของบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบ เช่น การใช้เครื่องมือ Data Analytics เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก และการนำ AI มาช่วยระบุความเสี่ยงที่ซ่อนอยู่ เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความผิดพลาดในกระบวนการตรวจสอบ (KPMG, 2022) และการบริหารความเสี่ยงด้านจริยธรรม ความโปร่งใสและจริยธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการตรวจสอบ บัญชี BIG4 ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และสร้างความมั่นใจในกระบวนการตรวจสอบ (Deloitte, 2023) อีกความท้าทาย และโอกาสในอนาคต แม้ว่ามาตรฐานการตรวจสอบบัญชีจะช่วยสร้างความโปร่งใสในตลาดทุน แต่ยังคงมีความท้าทาย เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว และความคาดหวังที่สูงขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย BIG4 จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ขณะเดียวกัน การนำเทคโนโลยีเช่น Blockchain และ Machine Learning มาใช้ในการตรวจสอบอาจสร้างโอกาสใหม่ๆ ในการยกระดับประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบ (PwC, 2022)

ดังนั้นมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการยกระดับความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินและสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน BIG4 ในฐานะผู้นำในอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านี้อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบและพัฒนาบุคลากรเพื่อรับมือกับความท้าทายในอนาคต การดำเนินงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพนี้จะช่วยยกระดับมาตรฐานวิชาชีพในประเทศไทยและสร้างความเชื่อมั่นในระดับสากล

วัตถุประสงค์ของบทความ

เพื่อวิเคราะห์บทบาทของมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในการส่งเสริมความโปร่งใสทางการเงินของบริษัทในตลาดทุนในประเทศไทย และศึกษาการมีส่วนร่วมของบริษัท BIG4 ในการยกระดับคุณภาพการตรวจสอบบัญชีผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

เนื้อเรื่อง / เนื้อหาของบทความ

ในยุคที่ตลาดทุนเผชิญกับความซับซ้อนและการแข่งขันระดับโลก ความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญ มาตรฐานการตรวจสอบบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างธรรมาภิบาลทางการเงินของประเทศ ผู้เขียนนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง (Theoretical Background)

1. มาตรฐานการตรวจสอบบัญชี (Auditing Standards) หมายถึง หลักเกณฑ์ แนวทาง และกรอบการดำเนินงานที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้สอบบัญชีดำเนินการตรวจสอบบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และน่าเชื่อถือ (IFAC, 2023) มาตรฐานเหล่านี้ถูกพัฒนาขึ้นโดยองค์กรวิชาชีพระดับนานาชาติ เช่น International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ International Federation of Accountants (IFAC) ที่ครอบคลุมกระบวนการสำคัญ เช่น การวางแผนตรวจสอบ (Audit Planning), การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment), และการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ (Auditor's Report)

สำหรับในประเทศไทย สมาพันธ์วิชาชีพบัญชี (Federation of Accounting Professions - FAP) ได้ปรับใช้มาตรฐานการตรวจสอบสากล (ISA) โดยเพิ่มแนวทางที่เหมาะสมกับกฎหมายและบริบทของธุรกิจในประเทศไทย เช่นการกำหนดวิธีการตรวจสอบที่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีไทย (TAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย (TFRS) (FAP, 2023) การใช้มาตรฐานเหล่านี้ช่วยให้การตรวจสอบบัญชีมีคุณภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกับมาตรฐานสากล

2. แนวคิดด้านความโปร่งใสทางการเงิน (Financial Transparency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ชัดเจน ครบถ้วน และตรงต่อเวลา เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุน ผู้ให้กู้ และหน่วยงานกำกับดูแล สามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล (Bushman, Piotroski, & Smith, 2004) แนวคิดนี้เน้นความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใสเพื่อลดความไม่สมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) ระหว่างผู้บริหารและผู้ลงทุน ในส่วนของบริบทของประเทศไทย ความโปร่งใสทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีช่วยให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการบิดเบือนข้อมูลทางการเงิน เช่น กรณีของการทุจริตบัญชี (FAP, 2023)

3. ความเชื่อมั่นในตลาดทุน (Capital Market Confidence) หมายถึง ระดับความไว้วางใจของนักลงทุนในความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินที่เผยแพร่ในตลาด (Porta, Lopez-de-Silanes, Shleifer, & Vishny, 1998) ตลาดทุนที่มีความน่าเชื่อถือจะช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเงินทุน และสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีบทบาทต่อมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน เนื่องจากช่วยให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ BIG4 มีส่วนสำคัญในการตรวจสอบบัญชีของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย ซึ่งช่วยให้ข้อมูลที่น่าเสนอมีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ (EY, 2023)

4. อิทธิพลของ BIG4 ต่อมาตรฐานการตรวจสอบ ประกอบด้วย Deloitte, PwC, EY และ KPMG เป็นบริษัทตรวจสอบบัญชีระดับโลกที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนามาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย โดยมีบทบาทสำคัญในหลายด้าน ได้แก่ 1) การปรับใช้มาตรฐานสากล: BIG4 ช่วยนำมาตรฐาน ISA มาปรับใช้ในประเทศไทย และสร้างแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับบริบทท้องถิ่น 2) การพัฒนาบุคลากร: BIG4 ลงทุนในโปรแกรมฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะของผู้สอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Data Analytics และ AI 3) การสร้างความเชื่อมั่น: การตรวจสอบบัญชีของ BIG4 มีคุณภาพสูงและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (PwC, 2022) และ 4) ยังช่วยส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพในการตรวจสอบบัญชี เช่น การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและการบริหารความเสี่ยงด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน (Deloitte, 2023)

มาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย (Auditing Standards in Thailand)

1. การปรับใช้มาตรฐานสากล (International Standards on Auditing - ISA) เป็นมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยได้รับการปรับใช้จาก International Standards on Auditing (ISA) ซึ่งพัฒนาโดย International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ภายใต้การกำกับดูแลของ International Federation of Accountants (IFAC) มาตรฐาน ISA เป็นแนวทางระดับสากลที่ใช้ใน

กระบวนการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพและสามารถเปรียบเทียบได้ในระดับนานาชาติ (IFAC, 2023) สำหรับประเทศไทยนำมามาตรฐาน ISA มาประยุกต์ใช้ผ่านการกำกับดูแลของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (FAP) ซึ่งมีบทบาทในการปรับเนื้อหาและข้อกำหนดให้สอดคล้องกับกฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติการบัญชี และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ ISA ครอบคลุมกระบวนการสำคัญ ประกอบด้วย ISA 315: การระบุและประเมินความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ (Identifying and Assessing Risks of Material Misstatement) ISA 700: การจัดทำรายงานผู้สอบบัญชีและการแสดงความเห็น (Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements) และการใช้มาตรฐาน ISA ช่วยให้การตรวจสอบในประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และช่วยเพิ่มความโปร่งใสในรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ (FAP, 2023)

2. มาตรฐานการบัญชีและการรายงานทางการเงิน (TAS และ TFRS) เป็นมาตรฐานการบัญชีในประเทศไทยใช้แนวทางจาก International Financial Reporting Standards (IFRS) โดยดัดแปลงเป็น Thai Accounting Standards (TAS) และ Thai Financial Reporting Standards (TFRS) ซึ่งกำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี ปัจจัยด้านมาตรฐานที่มีผลกระทบสำคัญ ประกอบด้วย TFRS 9 (เครื่องมือทางการเงิน): ครอบคลุมการรับรู้ การวัดมูลค่า และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน โดยมีการเน้นเรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน TFRS 16 (สัญญาเช่า): กำหนดให้ผู้เช่าต้องรับรู้สินทรัพย์สิทธิการใช้ (Right-of-Use Asset) และหนี้สินจากสัญญาเช่าในงบแสดงฐานะการเงิน และการปฏิบัติตาม TFRS ทำให้รายงานทางการเงินของบริษัทในประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือและโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชียังต้องเข้าใจวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ซับซ้อน เช่น การวิเคราะห์มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) และการประเมินความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน (PwC, 2022).

3. ข้อกำหนดเพิ่มเติมจากสภาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เป็นสิ่งนอกเหนือจาก ISA, TAS และ TFRS สภาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยยังออกข้อกำหนดเพิ่มเติมเพื่อยกระดับคุณภาพการตรวจสอบบัญชีให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในประเทศ ประกอบด้วย 1) แนวปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการก่อการร้ายทางการเงิน (Anti-Money Laundering : AML/ Combating the Financing of Terrorism : CFT): กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในระหว่างการตรวจสอบบัญชี เพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (FAP, 2023) 2) ข้อกำหนดด้านจริยธรรมและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี: ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตาม Code of Ethics for Professional Accountants ซึ่งรวมถึงการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์และการคงความเป็นอิสระในทุกขั้นตอนของการตรวจสอบ (Deloitte, 2023) และ 3) ข้อกำหนดเพิ่มเติมเหล่านี้ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือในกระบวนการตรวจสอบและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

บทบาทของ BIG4 ในประเทศไทย (Role of BIG4 in Thailand)

1. การนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ (Implementing Standards in Practice) BIG4 มีบทบาทสำคัญในการนำมาตรฐานการตรวจสอบบัญชี เช่น International Standards on Auditing (ISA) และมาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย (TFRS) ไปปฏิบัติในองค์กรต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้กระบวนการตรวจสอบมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ BIG4 ไม่เพียงแค่ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนด แต่ยังมีการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจในประเทศไทย เช่น การตรวจสอบธุรกิจที่มีความซับซ้อนสูง เช่น ธุรกิจธนาคารการเงิน และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (PwC, 2022) นอกจากนี้ BIG4 ยังทำงานร่วมกับหน่วยงาน

กำกับดูแล เช่น สภาวิชาชีพบัญชี และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงมาตรฐานในประเทศให้เทียบเท่าสากล

2. การพัฒนาบุคลากรในสายงานตรวจสอบ (Developing Audit Professionals) บุคลากรในสายงานตรวจสอบของ BIG4 เป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น เพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจสอบและรายงานทางการเงินในระดับสูง โดยมีการลงทุนในโปรแกรมการฝึกอบรมที่ครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินและการตรวจสอบ การเรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน ISA และ TFRS 2) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้เครื่องมือ Data Analytics และ 3) การสนับสนุนให้บุคลากรได้รับคุณวุฒิวิชาชีพระดับสากล เช่น Certified Public Accountant (CPA) และ Chartered Financial Analyst (CFA) ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของการตรวจสอบบัญชีในประเทศ (Deloitte, 2023)

3. การใช้เทคโนโลยี เช่น Data Analytics และ AI (Leveraging Technology: Data Analytics and AI) BIG4 เป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย โดยเน้นการใช้ Data Analytics และ Artificial Intelligence เพื่อลดความซับซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจสอบ ตัวอย่างการใช้งาน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อระบุรูปแบบที่ผิดปกติในธุรกรรม 2) การประเมินความเสี่ยงโดยใช้ AI เพื่อระบุพื้นที่ที่อาจมีความเสี่ยงสูง 3) การนำ Robotic Process Automation (RPA) มาช่วยในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล และ 4) การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาปรับใช้ไม่เพียงช่วยเพิ่มความแม่นยำ แต่ยังช่วยลดเวลาที่ใช้ในกระบวนการตรวจสอบ (EY, 2023)

4. การจัดการความเสี่ยงและจริยธรรม (Risk Management and Ethics) BIG4 ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงและปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างเคร่งครัด เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของบริษัท ตัวอย่างแนวทางที่ใช้ ประกอบด้วย 1) การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้า 2) การปฏิบัติตาม Code of Ethics for Professional Accountants ที่ออกโดย IFAC ซึ่งเน้นความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ และความเป็นมืออาชีพ 3) การตรวจสอบภายในองค์กรเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการทำงานเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งนอกจากนี้ BIG4 ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในองค์กรต่าง ๆ ผ่านการให้คำปรึกษาและการอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี (KPMG, 2022).

BIG4 มีบทบาทสำคัญในการนำมาตรฐานการตรวจสอบไปปฏิบัติ การพัฒนาบุคลากร การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ และการจัดการความเสี่ยงและจริยธรรม บทบาทเหล่านี้ไม่เพียงช่วยยกระดับกระบวนการตรวจสอบในประเทศไทย แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในตลาดทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ความท้าทายและโอกาสในอนาคต (Challenges and Opportunities)

1. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Technological Advancements) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence - AI), การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advanced Data Analytics), และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ได้นำมาซึ่งความท้าทายและโอกาสในสายงานตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ: บริษัทตรวจสอบบัญชีต้องลงทุนในเครื่องมือเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีทักษะใน

การใช้งานอย่างเหมาะสม (PwC, 2022) การบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยข้อมูล: การจัดการข้อมูลจำนวนมากในระบบดิจิทัลทำให้เกิดความเสี่ยงด้านไซเบอร์ และการถูกโจมตีจากแฮกเกอร์ (EY, 2023) การยกระดับกระบวนการตรวจสอบ: การใช้เทคโนโลยี เช่น AI และ Machine Learning ช่วยระบุความผิดปกติในธุรกรรมได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน: Blockchain สามารถช่วยลดเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบโดยการบันทึกข้อมูลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในทุกขั้นตอน (KPMG, 2022)

2. ความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Expectations) ซึ่งในปัจจุบัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุน หน่วยงานกำกับดูแล และสถาบันการเงิน มีความคาดหวังที่สูงขึ้นเกี่ยวกับความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ประกอบด้วย 1) ความต้องการรายงานที่ครอบคลุมมากขึ้น: ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความเสี่ยงทางธุรกิจและผลกระทบต่อความยั่งยืน (Sustainability) 2) แรงกดดันต่อคุณภาพงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติงานอย่างรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดหรือการฟ้องร้อง (Deloitte, 2023) 3) โอกาสในการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน: การตอบสนองความคาดหวังอย่างเหมาะสมช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และ 4) การเติบโตของบริการใหม่ ๆ เช่น การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ ESG (Environmental, Social, and Governance) ที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในกลุ่มผู้ลงทุน (EY, 2023)

3. การปรับตัวต่อกฎระเบียบใหม่ ๆ และสภาพแวดล้อมธุรกิจ (Adaptation to New Regulations and Business Environments) การเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทางด้านการปรับปรุงมาตรฐาน TFRS และกฎระเบียบด้านภาษี มีผลกระทบต่อการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) การปรับตัวต่อมาตรฐานใหม่ที่สำคัญอย่างมาตรฐาน TFRS 9 และ TFRS 16 ที่เปลี่ยนวิธีการจัดทำงบการเงินและการตรวจสอบ (FAP, 2023) 2) การจัดการความซับซ้อนของธุรกิจข้ามชาติ: ธุรกิจที่ดำเนินการในหลายประเทศต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่หลากหลาย ซึ่งเพิ่มความซับซ้อนในการตรวจสอบ (PwC, 2022) ซึ่งมีโอกาสในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน บริษัทตรวจสอบบัญชีที่สามารถปรับตัวได้รวดเร็วจะสามารถดึงดูดลูกค้าในธุรกิจที่ซับซ้อนได้มากขึ้น และ 3) การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือในระดับสากล การปฏิบัติตามมาตรฐานใหม่ช่วยยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยให้สอดคล้องกับระดับนานาชาติ

ผลกระทบต่อความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในตลาดทุน (Impact on Transparency and Confidence in the Capital Market)

1. การยกระดับความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงิน (Enhancing Financial Transparency) ด้วยความโปร่งใสทางการเงินถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาดทุน มาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย เช่น International Standards on Auditing (ISA) และ Thai Financial Reporting Standards (TFRS) ช่วยกำหนดเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน และการใช้มาตรฐาน TFRS เช่น TFRS 9 (เครื่องมือทางการเงิน) และ TFRS 16 (สัญญาเช่า) ช่วยให้รายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยสามารถสะท้อนข้อมูลทางการเงินได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง (FAP, 2023) ข้อมูลที่มีความโปร่งใสนี้ช่วยลดความไม่สมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) ระหว่างผู้บริหารและผู้ลงทุน (Bushman, et al, 2004) นอกจากนี้ การยกระดับความโปร่งใสยังช่วยส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการ

(Corporate Governance) ในบริษัท ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ (PwC, 2022) โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีความซับซ้อน เช่น ธุรกิจธนาคารและบริษัทข้ามชาติ ด้วยการรายงานข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใสช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล (EY, 2023) เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากการบิดเบือนข้อมูลหรือการทุจริตในรายงานทางการเงิน

2. ความเชื่อมั่นของนักลงทุนในระดับประเทศและนานาชาติ (Investor Confidence at Domestic and International Levels) ความเชื่อมั่นของนักลงทุนมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงิน การปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีช่วยให้ข้อมูลที่นำเสนอในตลาดทุนมีความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความมั่นใจมากขึ้นในการลงทุนในประเทศไทย จะมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระดับประเทศโดยที่นักลงทุนในประเทศสามารถมั่นใจว่าบริษัทจดทะเบียนมีการบริหารจัดการที่ดีและรายงานข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน ตลาดทุนในประเทศไทยมีเสถียรภาพมากขึ้นเนื่องจากนักลงทุนสามารถประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนได้อย่างเหมาะสม (FAP, 2023) จึงมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระดับนานาชาติมาตรฐานที่เทียบเท่าสากล เช่น ISA และ IFRS ช่วยให้บริษัทในประเทศไทยสามารถดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติได้มากขึ้น ด้วยการยอมรับในมาตรฐานการตรวจสอบและรายงานทางการเงินช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค (PwC, 2022) เช่น บริษัทที่อยู่ภายใต้การตรวจสอบของ BIG4 สามารถสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนว่ารายงานทางการเงินได้รับการตรวจสอบตามมาตรฐานสากล ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงด้านข้อมูลผิดพลาดและสร้างโอกาสในการลงทุนในระยะยาว (Deloitte, 2023) ทั้งนี้การยกระดับความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนทั้งในระดับประเทศและนานาชาติเป็นผลลัพธ์สำคัญของมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย การปรับใช้มาตรฐานสากล เช่น ISA และ TFRS ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของตลาดทุนไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการดึงดูดการลงทุนในอนาคต

บทสรุป

มาตรฐานการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการยกระดับความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินและสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ การปรับใช้มาตรฐานสากล เช่น International Standards on Auditing (ISA) และ Thai Financial Reporting Standards (TFRS) ได้ส่งผลให้กระบวนการตรวจสอบบัญชีมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบิดเบือนข้อมูลทางการเงิน ความโปร่งใสนี้ยังช่วยส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) และเพิ่มความมั่นใจให้กับนักลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย อีกทั้งบทบาทของ BIG4 ซึ่งประกอบด้วย Deloitte, PwC, EY และ KPMG นั้นสำคัญยิ่งในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่นำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติจริง BIG4 ไม่เพียงแต่ให้การตรวจสอบที่สอดคล้องกับมาตรฐาน แต่ยังใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น Data Analytics และ Artificial Intelligence (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในกระบวนการตรวจสอบ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรในสายงานตรวจสอบและการบริหารจัดการความเสี่ยงและจริยธรรมก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย อย่างไรก็ตามยังมีความท้าทายที่ต้องเผชิญ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการปรับตัวต่อกฎระเบียบใหม่ ๆ และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ซับซ้อน

ความสามารถในการปรับตัวของบริษัทตรวจสอบบัญชีและบุคลากรในวิชาชีพนี้จะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดทุนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Bushman, R. M., Piotroski, J. D., & Smith, A. J. (2004). What determines corporate transparency?. *Journal of Accounting Research*, 42(2), 207–252.
- Deloitte. (2023). Building trust through transparent reporting. Retrieved January 27, 2024, from <https://www2.deloitte.com>
- EY. (2023). Enhancing confidence in financial reporting. Retrieved January 27, 2024, from <https://www.ey.com>
- FAP. (2023). Standards and guidelines. Retrieved January 27, 2024, from <https://www.fap.or.th>
- IFAC. (2023). International standards on auditing. Retrieved January 27, 2024, from <https://www.ifac.org>
- KPMG. (2022). Audit technology insights. Retrieved January 27, 2024, from <https://home.kpmg>
- Porta, R. L, Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1998). Law and finance. *Journal of Political Economy*, 106(6), 1113–1155.
- PwC. (2022). Emerging trends in audit technology. Retrieved f January 27, 2024, rom <https://www.pwc.com>